

Kirjallisuutta

täysin verrannollisia. Erityisen paljon poikkeavat muista obinugrilaisten ja samojedien artikkeleihin liitetyt tiivistelmät, joissa on selitetty myös kansan nimen etymologia.

Pitäisin kirjan ulkoasua sinänsä tyylikkäänä, mutta toisaalta on sanottava, että lukija tarvitsee hieman kekseliäisyyttä löytääkseen aivan kannen yläreunaan sijoitetun, suhteellisen pienellä kirjainlajilla painetun kirjan nimen.

Lopuksi voin todeta, että Uralilaiset kansat täyttää melko hyvin ne tavoitteet, joita se itselleen asettaa. Se on ajan tasalla oleva, suureksi osaksi yleistajuinen johdatus uralilaisten kielten ja niitä puhuvien kansojen maailmaan. Toisaalta en voi tässä yhteydessä olla esittämättä toivetta, että vihdoinkin luotaisiin myös varsinainen suomenkielinen uralistiikan oppikirja. Monet tässä arvostelussa käsitellyn kirjan artikkelit kävisivät sopivasti uudelleen muokattuina sellaisen oppikirjan aineksiksi.

LÄHTEET

LALLUKKA, SEPPO 1990: *The East Finnic Minorities in the Soviet Union. An Appraisal of the Erosive Trends.* — Suomalaisen Tiedeakatemian toimituksia. Sarja B, nide 252. Helsinki.

JORMA LUUTONEN

Suomalaista nimistön- tutkimusta maailmankielillä

Finnish Onomastics. Namenkunde in Finnland. *Studia Fennica. Review of Finnish Linguistics and Ethnology* 34. Helsinki 1990. — Edited by HEIKKI LESKINEN and EERO KIVINIEMI.

Nimistöntutkijoiden 17. kansainvälinen kongressi pidettiin Helsingissä elokuussa

1990. Suomalaiset järjestäjät halusivat — kaiken muun työtaakkansa lisäksi — julkaista kongressin aikana kirjan, joka esittelee suomalaista nimistöntutkimusta maailmankielillä. Hanke on kunnianhimoinen ja hyvin järkevä: viime vuosikymmeninä maamme tutkimus on noussut kansainväliselle tasolle, mutta ollut varsin vähän tunnettua Skandinavian ulkopuolella. Syy on yksinkertainen: suomalaiset julkaisevat vain suomeksi tai ruotsiksi.

Finnish Onomastics on edustava Suomen onomastiikan kuvaus. Se sisältää yhdeksän artikkelia — kuusi englanniksi ja kolme saksaksi. Esiin nousevat nimistön kenttäkeruu ja arkistointi, tutkimuksen historia, sekä suomen- ja ruotsinkielisten henkilön- ja paikannimien tutkimus eri näkökulmista. Esipuheessa Kiviniemi korostaa kirjoittajien pyrkineen valitsemaan aiheensa siten, että ne kiinnostaisivat muidenkin kieli- ja kulttuuri-alueiden lukijakuntaa. Toivottavasti näin on käynyt: kongressissa kuultujen esitelmien perusteella suomalaisilta voisi oppia ainakin paikannimiaineiston keruuta ja aineiston systemaattiseen käyttöön perustuvaa teoriaa ja metodiikkaa.

Keruuta ja tutkimuksen historiaa

Artikkelikokoelman aluksi esitellään nimiarkisto — suomalaisen nimistöntutkimuksen pääasiallinen lähdeaineisto. Eeva Maria Närhin selkeä ja yksityiskohdittain tarkka nimien keruun ja arkistoinnin kuvaus alkaa viime vuosisadan lopulta. Lukijalle tarjotaan ehkä turhankin runsaasti nimiä ja numeroita kokonaiskuvan kustannuksella. Ulkomaista lukijaa kiinnostanevat eniten keruun- ja arkistointimenetelmät, eivät niinkään nimilippu- ja karttalehtimäärät.

Arkiston esittelystä käy selvästi ilmi, että keruun pääpaino on aina ollut paikannimissä. Meillä on viisaasti ja virheistä oppien tallennettu aineistoa tutkijoiden käyttöön jo sadan vuoden ajan. Se näkyy myös tuloksissa ja tutkimuksen vireydessä. On jopa arveltu, että

vuonna 1990 tallessa olisi ollut jo 95 % Suomen toponyymeistä. Väite on kyllä perätön: Nimistö ei ole muuttumaton suure, jonka voi kerätä ja arkistoida tietyn ajan kuluessa. Kokoelmat edustavat vain keruuaikana ja hiukan sitä ennen käytössä ollutta nimistöä — sitäkin puutteellisesti.

Edellä mainittu ei vähennä onomastisen keskusarkistomme arvoa, mutta sen sisältämän aineiston rajoituksia ja puutteita olisi ollut hyvä analysoida esityksessä enemmän — nyt se jää 16-sivuisessa artikkelissa yhden kappaleen varaan. Ulkomaista lukijakuntaa olisi varmasti kiinnostanut, mitä olemme sadan vuoden keruutaipaleellamme oppineet. Minkälaisiin myöhemmin heränneisiin tutkimusongelmiin aineisto ei nykyisellään vastaa? Millaisten tutkimusasetelmien toteuttaminen on kohtuuttoman työlästä? Mitä asialle voitaisiin tulevaisuudessa tehdä? Totuushan on, että käytettävissä olevat lähdeaineistot myös ohjailevat tutkimusta. Muuten tuskin on selitettävissä suomalaisen paikannimistön tutkimuksen paljous ja esimerkiksi puhutellunimistön tutkimuksen vähyys. Viime mainittu on varsinkin Yhdysvalloissa suosittua, meillä vielä lapsenkengissä — siinäkin mielessä, että juuri tämäntapaiset aiheet näyttävät suuresti kiinnostavan harjoitustyötään tekeviä opiskelijoita.

Ruotsinkielisen nimistön keruuta ja tutkimushistoriaa esittelee kirjassa Lars Huldén. Aluksi hän selvittää, missä ruotsinkieliset maassamme asuvat, ja kuinka paljon heitä on. Sen jälkeen hän alkaa käydä läpi ruotsinkielisiä onomastikkojamme Axel Olof Freudenthalista lähtien. Huldén esittelee lyhyesti eri näkökulmista tehtyä tutkimusta. Oman lukunsa saavat nimien kielellistä alkuperää koskevat tutkimukset, nimisysteemeihin keskittyvät monografiat, kylännimien tutkimus, aluemonografiat, henkilönnimien tutkimus sekä kenttäkeruu.

Huldén tuntuu kiinnittävän paljon huomiota nimien kielellistä alkuperää koskeviin debatteihin — ja ajoittain hä-

nen historioiva otteensa pettää: kirjoittaja tunkee mukaan väittelyyn. Se on tavallaan mielenkiintoista, mutta edellyttäisi etymologioitavana olevan nimistön hyvää tuntemusta tullakseen ymmärretyksi — ja artikkelihan on suunnattu juuri niille, jotka eivät sitä tunne.

Historiikkien helmasynti on painotumisen varhaisimpiin aikoihin. Mitä lähemmäs nykypäivää tullaan sitä vähäisemmäksi käy sanottava — niin myös Huldénilla. Yksittäisiin nimiin keskittyvä etymologioiva tutkimus saa artikkelissa paljon tilaa. Ulkomaalaisillekin olisi kannattanut tehdä tietäväksi, että moderni, nimistön systeeminluonteisuutta korostava suomalainen onomastiikka on paljon velkaa suomenruotsalaiselle tutkimukselle ja tutkijalle — Kurt Zilliacukselle. Uuden tutkimusnäkökulman löytyminen on jo historiaa, mutta sen pohjalle rakennetaan meillä edelleen hyvin tuloksekkaasti.

Yleiskuvaa paikannimistöstä

Kurt Zilliacuksen artikkeli käsittelee ruotsinkielisen saariston nimistöä. Aineistona on noin 100 000 paikannimeä, joka muodostaa keskimäärin kolmannuksen Suomen ruotsinkielisestä nimistöstä. Saariston nimistä valtaosa — noin 80 % — on luontonimiä.

Zilliacuksen mukaan enin osa luontonimistä — joihin hän artikkelissaan keskittyy — on läpinäkyviä, elementeitään helposti tunnistettavia. Myös suomalaisia lainanimiä mahtuu aineistoon, samoin hämäriä ruotsalaislähtöisiä nimiä. Keskeisimpänä ongelmana Zilliacus kuitenkin pitää elementeitään läpinäkyvien nimien nimeämisperusteiden selvittämistä. Tässä artikkelissa hän tutkii nimien rakennetta, nimityyppien levikkiä ja frekvenssiä sekä sitä, miten erilaisia paikkoja nimetään.

Nimistön perusrakenne on alueen eri kolkissa samanlainen. Nimenkäyttäjälle tärkein ja läheisin saari nimetään yksinkertaisesti *Holmeniksi*, lahti *Vikeniksi* ja puro *Bäckeniksi*. Erottaakseen muut sa-

manlajiset paikat edellisistä ja toisistaan nimenkäyttäjät tarvitsee jo yhdysnimiä, joiden määriteosa ilmaisee jonkin tarkoitetta luonnehtivan ominaisuuden. Tällaisia ovat *Högholmen*, *Sandviken* ja *Svartbäcken*. Tämän jälkeen nimistöä kasvatetaan sijaintiin perustuvilla liittynäisillä: *Bäckenin* lähellä olevat paikat saavat nimekseen *Bäckängen* ja *Bäckviken*, *Sandvikenistä* muodostetaan *Sandviksvägen* ja *Sandviksängen*. Noin puolet paikannimistä sisältää toisen paikan nimen. Systemi on selkeä, toimiva, helppo oppia ja muistaa. Zilliacus arvelee, että edellä esitetty nimistön »perusmalli» on universaali.

Saaristolaiset ovat luonnollisesti tarvinnut nimiä lähinnä kareille ja saarille. Samanlajisten paikkojen erotteluun ei ole riittänyt pelkkä määriteosan ilmaiseva ominaisuus. Niinpä myös paikan lajia ilmaisevat perusosat ovat erikoistuneet. Ulkosaaristossa on käytössä kymmenkunta erilaista saarta ja kiveä tarkoittavaa appellatiivia. Niiden merkitykset ovat tarkkarajaisia. Esimerkiksi *holm* ja *ö* tarkoittavat isoja saaria, joissa on metsää ja jopa viljelystä. Ne ovat pääsaaria, joiden ympärillä on pienempiä, usein *-skär*-perusosaisia nimiä saaneita luotoja. Ero näkyy nimistössä myös määritteiden tasolla: *Fjärdsjär* on yleisimpiä *-skär*-nimiä, **Fjärdholm*-nimisiä paikkoja ei ole lainkaan. Erilaiset paikat nimetään eri tavoin.

Saaristonkaan nimistö ei ole homogeeninen, vaikka Zilliacus sen tyyppillisyyksiä tarkastelussaan painottaa. Nimityyppien levikit ovat erilaisia. Eri puolilta tulleet asuttajat toivat uusille kotiseuduilleen vanhastaan tuntemiaan nimeämismalleja. Malli ja muoti näkyvät esimerkiksi uusmaalaisessa nimessä *Fagerö*, lounaisessa *Birssjärissa* ja Pohjanmaan *Kätaholmenissa*. Nimet eivät synny sattumalta, vaan osaksi kielisysteemiä, jossa myös analogia vaikuttaa. Nimistöä muokkaavat nimenkäyttäjien ympäristö ja kulttuuri: kalastajat nimeävät erilaisia paikkoja kuin maanviljelijät — ja tekevät sen erilaisin perustein, omasta nä-

kökulmastaan.

Kurt Zilliacuksen suureen aineistoon perustuva artikkeli on modernin suomalaisen onomastiikan metodien esittely esimerkein valaistuna. Lopussa hän kokeaa pääteemat: Paikannimiä ei pitäisi tutkia yksittäisenä, erillisenä ilmiönä. Nimi on tulkittava suhteessa sekä nimenantajaan, hänen ikäänsä, kieleensä, elinoloihinsa että suhteessa muuhun nimistöön — osana sitä systeemiä, jonka nämä yhdessä muodostavat. Asia tuntuu itsestään selvältä — sellaiselle, joka on tutustunut tieteenalaan 1970–80-luvulla Helsingin yliopistossa tai lukenut uusin-ta tutkimuskirjallisuutta. Varsin monelle muulle onomastiikka on edelleen yksittäisten — mieluiten hämäreiden — nimien etymologioiden selvittämistä. Toivottavasti tämä artikkeli saa ansaitsemansa huomion niin koti- kuin ulkomailla — ja paljon oppivaista lukijakuntaa.

Eero Kiviniemen tutkimusaineisto on sama kuin kirjassa »Perustietoa paikannimistä», ja se on koottu nimitoimiston yleiskokoelmasta mittaamalla vuonna 1981. Tuolloin yleiskokoelma sisälsi noin 1,4 miljoonaa nimilippua. Kiviniemi on pyrkinyt selvittämään, mitkä ovat Suomen 1000 yleisintä paikannimeä, ja mitkä leksikaaliset elementit tavallisimmin esiintyvät nimien määrite- ja perusosina. Samalla on käynyt selväksi, min-käläiset elementit tavallisimmin liittyvät toisiinsa: pelkkä leksikaalinen analyysi on tuonut esiin uutta tietoa myös nimien semantiikasta.

Nimistö on luonnollisesti sidoksissa maisemaan. Niinpä artikkeli alkaa varsin tarkalla selostuksella Suomesta. Lukija saa yleiskuvan maasta, jonka nimistöä on tarkoitus esitellä. Ensimmäisessä luvussa sivutaan myös nimikokoelmien keruumenetelmiä ja selostetaan tapamme jakaa nimet luonto- ja kulttuuriniimiin alakategorioineen.

Johdatus varsinaiseen nimistöön alkaa nimien rakenteen esittelyllä. Kiviniemi selittää — varsin lyhyesti — käsitteen nimenosa. Kolme neljänestä paikannimistämme on yhdysnimiä. Perustyyppi

on kahden appellatiivin muodostama, esim. *Koivu/saari*. Toisen nimen perustai määriteosanaan sisältäviä nimiä — esim. *Iso Koivusaari, Koivusaarenkari* — on nimistöstämme noin 40 %. Valtaosalla yhdysnimistä ei ole appellatiivista homonyymiä: ilmaukset ovat syntyneet nimiksi. Rakennetyyppejä selitettään Kiviniemi palaa nimistön syntaktisemanttiseen kuvausmalliin, jossa nimet jaetaan osiin ja osat luokitellaan semanttisesti ja leksikaalisesti. Suuren, nimien yleisimmät määritteet sisältävän aineistonsa pohjalta Kiviniemi on hahmotellut uuden leksikaalisen luokittelun, joka artikkelissa esitellään.

Neljännestä luvusta siirrytään käsittelemään nimenosia yksityiskohtaisemmin: mikä on yleistä suomalaisen nimistön perus- ja määriteosina. Varsinkaan perusosien suhteen Kiviniemen aineisto ei ole ongelmaton. Materiaali on kerätty määriteosien yleisyyden mukaan, eikä mitä tahansa määritettä voi yhdistää tiettyyn perusosaan: paikan laji vaikuttaa olennaisesti nimeämisperusteen ja myös sen leksikaalisen ilmaisimen valintaan. Yleisimmät perusosat aineistossa ovat *pelto, mäki, suo, niitty, niemi, saari, lampi ja lahti*. Suffikseista ylivoimaisesti yleisin on asutusnimiin liittyvä *-la*. Suomalaiset ovat siis nimenneet runsaasti kulttuuripaikkoja.

Paikannimien määritteistä noin 40 % on propreja, toisia paikannimiä tai niiden osia. Ei-propristen määritteiden valtaosa (noin 25–35 %) on paikkoja luokittelevia appellatiiveja — jotka esiintyvät perusosinakin. Luonnonpaikkojen ja kulttuuripaikkojen nimitykset ovat artikkelissa omina luetteloinaan; ne ovat määritteinä yhtä tavallisia. Yleisimpiä ovat *Kivi-, Ranta-, Mäki- ja Koti-, Riihi-, Mylly-*.

Kasvi- ja eläinmaailmaan liittyvät sanat ovat appellatiivisten määriteosien toiseksi suurin ryhmä, kuitenkin selvästi edellistä pienempi, noin 7,5 %. Luonnonkasvit ja -eläimet ovat nimissä kulttuurikasveja ja kotieläimiä yleisempiä. Puiden nimitykset johtavat yleisyystilas-

toa. Kolmen kärki ovat *Mänty + Honka + Petäjä, Koivu ja Haapa*. Vain männyn osalta suhde suomalaismaiseman puustoon on oikea. Nimenantajan kannalta harvinainen näyttäisi luonnehtivan paikkaa paremmin kuin yleinen: paikkaa ei kuvata vaan pyritään erottamaan se toisista samanlaisista paikoista. Eläinten nimityksistä tavallisimpia ovat *Kettu + Repo, Karhu + Kontio ja Mäyrä + Sika*. Tämä on saanut Kiviniemen ounastelemaan, että järjestys kuvaa pikemminkin eläinten hierarkiaa ihmisen mielessä kuin niiden yleisyyttä tai taloudellista arvoa. Muuten ei oikeastaan ole selitettävissä se, että esimerkiksi tärkeä turkiseläin orava puuttuu listalta tai että linnunnimityksistä yleisimpiä ovat *Kuikka ja Kurki*.

Ihmistä, ihmisen elämää ja hänen kätensä tuotteita tarkoittavista määritteistä valtaosa on henkilönnimiä. *Matti, Heikki ja Antti* esiintyvät useimmin. Artikkelissa lueteltuun viisikkoon ei mahdu yhtään naisen nimeä; ihmistä tarkoittavien appellatiivien luettelossa sen sijaan on neljäntenä *Akka* ja kuudentena *Ämmä*. Adjektiivimääritteistä ylivoimaisesti eniten käytettyjä ovat tarkoitteen kokoon viittaavat *Iso + Suuri* ja *Pieni + Pikku + Vähä*. Paikannimiemme yleisintä perustetta, sijaintia on ilmaistu myös paikan adverbien ja lokaalipostpositioiden yhdyssanamuodoilla (*Alatalo, Peräniitty*) tai lokaalikompositumeilla ja sanaliitolla (*Järvenpää, Sillankorva*).

Kahdeksannessa luvussa Kiviniemi käy luettelonomaisesti läpi yleisimmät nimet. Ne on ryhmitelty paikan lajeittain tilojen, peltojen, niittyjen, ahojen, hakojen, maankohoumien, soiden, järvien, lampien, niemien, lahtien, saarten ja ojien nimiin. Lyhyessä loppuluvussa kirjoittaja luo yleiskatsauksen Suomen paikannimistöön.

Kiviniemen artikkeli käsittelee sitä, mikä on nimistössä tavallista. Saamme vastauksen siihen, millaisia nimet ovat rakenteeltaan, millaisia elementtejä ne sisältävät, millaiset määritteet ja perusosat liittyvät toisiinsa, minkälaisia paik-

Kirjallisuutta

koja on nimetty. Ne ovat tärkeitä tietoja sellaiselle, joka ymmärtää nimistön systeeminä ja tajuaa nimenannon mallisidonnaisuuden. Monet – ainakin kirjoittajan aiempaa tuotantoa lukeneet – varmasti ymmärtävät. Lopuille olisi voinut olla paikallaan modernin suomalaisen onomastiikan pääteesien esittely.

Metodeja ja tutkimusnäkökulmia

Suomalaisellekin nimistöntutkijalle uusia metodeja ja näkökulmia esittelevät Ritva Liisa Pitkäsen ja Saulo Kepsun artikkelit.

Pitkänen aloittaa korostamalla nimien sidoksisuutta paitsi kieleen, kulttuuriin ja nimenantajien tuntemiin nimeämismalleihin myös aikaan. Niinpä nimien ikäämistä ja ikäämismetodeja pidetäänkin varsin tärkeinä, joskin vähän huomiota saaneina onomastiikan alueina. Artikkelissaan kirjoittaja käsittelee tarkemmin maankohoamista nimien ikäämismetodinä.

Ritva Liisa Pitkäsen tutkimusalue on Turunmaan saaristo. Alueen 40 000 nimestä noin 1 000 on alunperin suomenkielisiä ja edelleen lainaniminä ruotsinkielisen väestön käytössä. Nimien tarkoitteet ovat luonnonpaikkoja: saaria, kareja, lahtia. Nämä nimet Pitkänen pyrkii ikäämään. Maankohoamisen tarjoaman ikäämismahdollisuuden lisäksi nimille on tiedossa terminus ante quem: ruotsalaiset maahanmuuttajat tulivat saaristoon viimeistään vuosituhannen alussa.

Maa kohoo Suomessa alueesta riippuen 30 sentistä metriin sadassa vuodessa. Niinpä peruskartan korkeuskäyrien avulla on mahdollista rekonstruoida eriaikaiset rantaviivat. Lounais-Suomessa maa kohoo 42–53 senttiä vuosisadassa. Kymmenen metrin korkeuskäyrällä oleva nimi on siis parhaassa tapauksessa peräisin ajanlaskun taitteesta. Pitkänen toteaa, että maankohoamisen avulla voidaan varmasti iätä vain paikat. Toisaalta varsinkin luontonimien tarkoitteita tutkimalla voidaan päätellä, koska

tarkoite on vastannut sen nykyistä nimeä: milloin nimi aikaisintaan tai viimeistään on voitu antaa.

Parhaiten maankohoamiseen perustuva menetelmä sopii lahtien ja saarten nimien ikäämiseen. Lahdet syntyvät, muuttavat muotoaan ja häviävät maan kohoamisen myötä. Saaret puolestaan kiinnittyvät mantereeseen, kasvavat, ja uusia saaria nousee vedestä. Ikäykset saattavat näennäisestä eksaktiudesta huolimatta jäädä varsin likimääräisiksi, ellei itse nimi anna osviittaa syntyajastaan. Esimerkiksi jälkimmäisestä käy Nauvon kylännimi *Kvivilax*, alkuaan **Kuivalaksi*. Karttojen korkeuskäyristä nähdään, milloin aiempi kapea salmi kuroutui lahdeksi. Nimestä voidaan puolestaan päätellä, että nimenannon aikaan lahti oli jo kuivumassa umpeen, mutta edelleen *lahdeksi* luokiteltava. Nimenosien semanttinen sisältö siis tarkentaa ikäämistä huomattavasti.

Kuinka vanhoja saariston suomalaiset lainanimet sitten ovat? Noin puolet niistä on Pitkäsen mukaan peräisin suunnilleen ruotsalaisasutuksen ajoilta, jotkin periytyvät vuosituhannen alusta – vain harvat voidaan osoittaa vieläkin vanhemmiksi. Joissain saariston osissa maankohoamisen käyttö ikäämisen apuna on osoittanut suomalaisnimet varsin nuoriksi, 1 400–1 600-luvuilla syntyneiksi.

Saulo Kepsu käsittelee artikkelissaan kotikylänsä Valkealan Kepsun paikanimiä. Hän on itse kerännyt nimet ensimmäisen kerran vuosina 1961–63 ja tehnyt saman uudelleen kesällä 1988. Aineistoon sisältyy myös paikanmäärittäjiä (*Ortsbestimmung*), jotka ovat tyyppiä *Kalliol*, *Suon takaan*, *Vanhan mökin takaan*.

Kepsu puhuu myös kylän- ja talonsäisistä (*dorfintern*, *hofintern*) paikanimistä ja -määrittäyksistä. Hän rajaa proprin käytön mukaan: perheen välisessä viestinnässä *Kaivo*, *Veräjä* ja *Liiteri*kin yksilöivät paikan – ovat siis nimiä.

Samalla Kepsu kritisoi suomalaisten käyttämää keruumetodia. Yhdellä haas-

tattelulla ei saada muistiin edes kaikkia nimiä. Paikanmäärittysten talteensaanti edellyttäisi jo asumista nimenkäyttäjyhteisössä. Kepsu lienee oikeassa, mutta suhtautuu ainakin omaan keruuseensa turhan vaatimattomasti. Vuosina 1961–63 hän sai alueelta talteen viitisensataa nimeä; nimitiheydeksi tulee 80 nimeä neliökilometrillä. Se on erittäin paljon, aiemmin laskettuja ennätyksiä ovat ruotsinkielisen Kökarin 30 nimeä / km² ja suomenkielisen Laitilan 23 nimeä / km². Luvuissa näkyy pikemminkin keuruutavan kuin nimimäärän ero: Kökarin ja Laitilan kokoelmista puuttunevat »talonsisäiset», appellatiivissävytteiset nimet ja paikanmäärittäykset.

Kepsu operoi uusilla käsitteillä kaiken aikaa. Hänen näkökulmansa poikkeavat totutuista. Hän ryhmittelee nimimaismaa nimenantaja ja -käyttäjryhmien mukaan, tutkii yksittäisen talon nimisysteemiä hyvin yksityiskohtaisesti ja tarkastelee paikan lajin vaikutusta nimenantoon. Luku nimien muuttumisesta on perinpohjaisinta, mitä aiheesta kirjan ilmestymisajankohtaan mennessä oli esitetty.

Nimien on tiedetty vaihtuvan ja häviävän, mutta on yllätys, millaista vauhtia nimistö todella muuttuu. Neljännesvuosisadassa Kepsun kylän luontonomistusta on hävinnyt kaksi kolmannesta, kulttuurinimistä kolmannes. Vuonna 1988 oli paria vuosikymmentä aiemman kokoelman 550 nimestä jäljellä enää 87. Asutusnimistä oli säilynyt 32 %, vesistönimistä 26 %, teiden, tienmutkien yms. paikkojen nimistä 24 %. Huonoimmin säilyivät viljelysnimet: niistä oli jäljellä enää 8 %. Nykynimistä (yhteensä 319 kpl) 74 % on uusia. Nimistö on lisäksi muuttunut paitsi leksikaaliselta asultaan myös rakenteeltaan ja nimeämisperusteiltaan.

Kepsun kylä ei varmaankaan ole poikkeus. Aiemmissa aluemonografioissa on vain keskitytty nimien etymologointiin ja nimisysteemin synkroniseen kuvaukseen. Tosin synkroniakin asettuu uuteen, epäilyttävään valoon: harva

opinnäytteen tekijä lienee edes miettinyt aineistonsa validiutta tai varsinkaan sen käyttöä eri aikoina. Saulo Kepsu on antanut nimistöntutkijoille ja -kerääjille miettimistä pitkäksi aikaa.

Lopuksi

Finnish Onomastics on vaikuttava ja vakuuttava kirja. Sen anti ulottuu Kainuusta lounaiseen saaristoon, ruotsinkielisten sukunimistä suomenkielisen paikannimistön yleiskuvaan. Artikkelikoelman pääasiallinen tarkoitus on esitellä suomalaista onomastiikkaa ulkomaisille tutkijoille, mutta se sisältää uutta myös suomalaislukijalle. Finnish Onomastics kannatti tehdä — toivottavasti sitä luetaan ja siitä otetaan opiksi. Kongressikiire kyllä näkyy toimitustyössä ikävästi: Laila Lehikoisen artikkelista on pudonnut lähdeluettelo, Marianne Blomqvistin viitetekniikka poikkeaa muista ja Kiviniemen artikkelissa on kaksi lukua merkitty kolmanneksi — neljäs puuttuu. Ensin mainittua lukuun ottamatta virheet ovat kirjan annin rinnalla kuitenkin pieniä.

KAIJA MALLAT

Nimistömme hakemisto

RITVA KORHONEN *Alastarolla Ylistarossa. Suomen asutusnimet ja niiden taivutus*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 58. Valtion painatuskeskus. Helsinki 1990. 555 s.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimitoimistossa on vuosikautia koottu luettelo asutusnimiemme paikallissija-taivutuksesta. Tuloksena on noin 20 000 nimeä sisältävä kirja. Teos on tarkoitettu apuneuvoksi kielenkäyttäjille toimittajista virkamiehiin. Sen tehtävänä on aut-